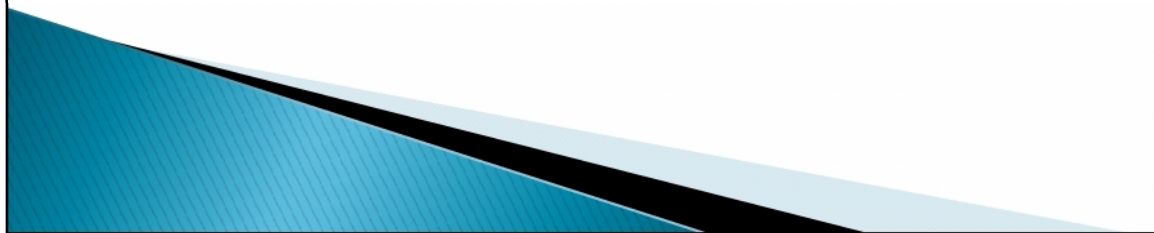

РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ТА МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ

Ресурсне забезпечення розвитку

*процес мобілізації,
накопичення, розподілу
ресурсів*

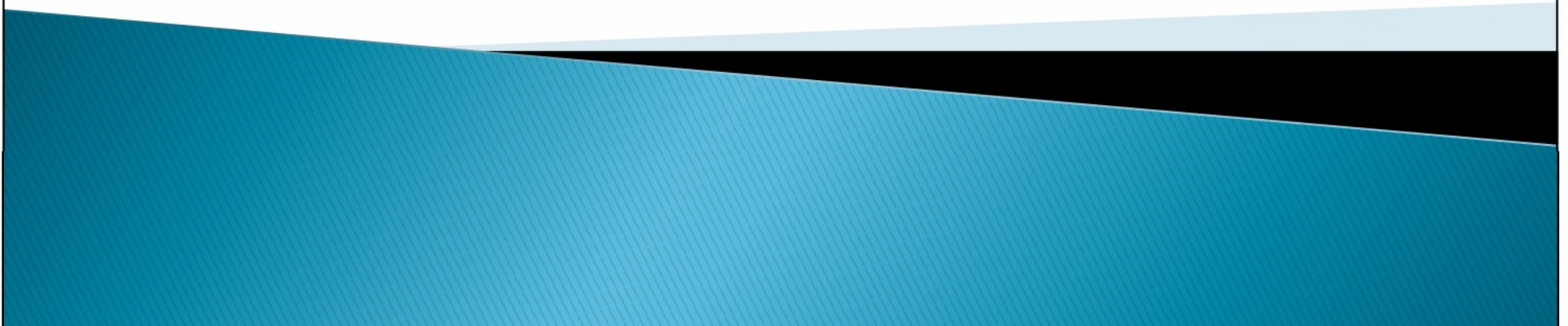
*здійснення планування,
контролю, моніторингу
та інших процедур,
спрямованих на
ефективне і раціональне
використання ресурсіву*

Властивості ресурсного забезпечення територіального розвитку

- ▶ є системною діяльністю з мобілізації, накопичення, перетворення та розподілу ресурсів;
- ▶ результатом ресурсного забезпечення є потік ресурсів у різних їх формах і видах до кінцевого споживача, який може бути як у середині, так і ззовні територіальної системи;
- ▶ власне ресурсне забезпечення та ресурси є лише засобами ефективного досягнення певних цілей розвитку територіальної системи.

Ресурсний потенціал регіону / міста / села / селища

Сукупність всіх видів ресурсів, що формуються на даній території та які можуть бути використані в процесі соціально-економічного розвитку

Практичні приклади інформаційних документів щодо ресурсного потенціалу території

- ▶ *профілі території;*
- ▶ *паспорти території;*
- ▶ *геоінформаційні системи;*
- ▶ *карти розміщення продуктивних сил;*
- ▶ *баланси ресурсів;*
- ▶ *картки навичок людей, тощо*

Інвентаризація ресурсів і формування інформаційної бази щодо ресурсного потенціалу

має стати першим кроком місцевої влади в контексті ресурсного забезпечення реалізації місцевих заходів, проектів, програм.

Подальшим завданням місцевої влади має стати оптимізація його використання з позицій ресурсного забезпечення програм розвитку регіону/територій.

Основними обмежуючими факторами використання ресурсів можуть виступати:

- ▶ географічний (інформація про місцезнаходження ресурсу, його власника і права власності на користування);
- ▶ виробничий (інформація про величину запасів, ресурси – замітники, норми їх споживання, характеристика темпів зміни величини ресурсів);
- ▶ логістичний (інформація про умови використання ресурсів – мобілізація і доставка);
- ▶ фінансовий (оцінка вартості використання, інформація про платежі за користування і принципи оподаткування).

Так як різних ресурсів регіонального та місцевого розвитку існує безліч, то виникає необхідність в їх класифікації за різними класифікаційними ознаками

Метою класифікації ресурсів є

упорядкування за різними ознаками множини ресурсів у типи задля забезпечення суб'єктів управління регіональним і місцевим розвитком інформацією щодо доцільності використання даного ресурсу для вирішення конкретного завдання.

Ресурси як основа здійснення повноважень органів регіонального управління поділяються на:

- ▶ матеріальні (власність) – відповідно до вітчизняного законодавства, на регіональному рівні в Україні представлено кілька видів власності: державна власність (майно місцевих державних адміністрацій та територіальних підрозділів центральних органів виконавчої влади); комунальна власність територіальних громад міст Києва і Севастополя та її різновид – спільна власність територіальних громад в межах областей; власність АРК;
- ▶ фінансові – основним елементом є бюджет, порядок формування та використання якого, взаємодія з іншими бюджетами регулюється Бюджетним кодексом України.

Матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є :

- ▶ рухоме і нерухоме майно, земля, природні ресурси, що є у комунальній власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад;
- ▶ доходи місцевих бюджетів, інші кошти.

Важливо класифікувати ресурси за такими ознаками:

- ▶ достатність;
  - ▶ належність до власника;
  - ▶ просторове розміщення;
  - ▶ часовий формат;
  - ▶ конкурентоспроможність ресурсу.
-

Достатність ресурсів –
це відповідність наявного обсягу
ресурсів потребам у ньому, що
вказує на здатність суб'єкта
управління здійснювати
управляючий вплив на інших
учасників відносин.

Достатність

```
graph TD; A{Достатність} --> B[дефіцитні ресурси]; A --> C[недефіцитні ресурси];
```

дефіцитні ресурси – це невідновлювальні (в межах визначеного проміжку часу) елементи системи, що використовуються як засоби досягнення стратегічних цілей, доступ до розпорядження якими має окреслене владними повноваженнями коло суб'єктів управління

недефіцитні ресурси – це відновлювальні елементи системи, використання яких у будь-якому напрямі необмежене, не потребує від суб'єкта управління застосування додаткових засобів, але й не забезпечує йому можливість владного впливу

Належність до власника – це характеристика ресурсів за формами прояву власності відносно до правомочностей суб'єкта, який у межах компетенції приймає рішення стосовно методів і напрямів їх використання.

*Належність
до власника*

власність
українського
народу

приватна власність

колективна власність

державна власність

Загальнодержавна
власність

Власність
адміністративно-
територіальних
одиниць
(комунальна)

Для реалізації більшості заходів місцевого та регіонального розвитку вкрай потрібно залучати недержавний сектор: ресурси підприємницького та громадського секторів, населення.

Тобто необхідно налагоджувати ***партнерство.***

Просторове розміщення ресурсів

обумовлене територіальною їх локалізацією відносно меж громади (в межах або поза межами), що сформувалося під впливом природних та суспільно-історичних закономірностей.

Часовий формат ресурсів вказує на темпи змін характеристик ресурсів:

- ▶ змінюються протягом короткострокового (1–3 роки) періоду, набуваючи нових властивостей;
  - ▶ змінюються протягом середньострокового (3–7 років) періоду, породжуючи нові види ресурсів;
  - ▶ змінюються епізодично, а період існування незмінних характеристик займає 5–10 років.
-

Конкурентоспроможність ресурсів

визначає їх здатність
відповідати вимогам даного
ринку на певний період та
задовольняти потреби різних
груп громадянського
суспільства.

Вирішуючи питання щодо використання ресурсу або комбінації ресурсів для досягнення цілей регіонального та місцевого розвитку ***необхідно чітко розуміти та враховувати їх класифікаційні ознаки***

Класифікація ресурсного забезпечення відповідно до видів його об'єкта:

- ▶ Матеріальні ресурси
- ▶ Людські ресурси
- ▶ Фінансові ресурси

Матеріальні ресурси

```
graph TD; A{Матеріальні ресурси} --> B[Природно-сировинні]; A --> C[Майнові]; A --> D[Інфраструктурні];
```

Природно-сировинні

Майнові

Інфраструктурні

Практичні напрями вдосконалення управління природно-сировинними ресурсами

- ▶ формування комплексного кадастру природних ресурсів;
- ▶ ліцензування окремих видів діяльності у сфері природокористування;
- ▶ проведення роботи з екологічної паспортизації та сертифікації з впровадженням комплексної системи моніторингу;
- ▶ організація системи аудиту природокористування;
- ▶ зміцнення економіко-правового регулювання і контролю за природокористуванням;
- ▶ підвищення екологічної культури населення;
- ▶ планування податкового потенціалу та оптимізація ресурсних платежів у дохідній частині бюджету.

Практичні кроки вдосконалення використання комунального майна

- ▶ Інвентаризація комунального майна, його грошова оцінка;
- ▶ Аналіз існуючих способів використання;
- ▶ Аналіз варіантів альтернативного використання;
- ▶ Підготовка рішень щодо подальшого використання майна, а саме:

*ефективна оренда;
спільне використання;
корпоратизація;
продаж нерентабельних об'єктів
комунального майна.*

Транспортно-географічне
положення території та її
інфраструктурна
забезпеченість є вагомим
фактором її
конкурентоспроможності і
одночасно ресурсом
подальшого розвитку

*Найпотужніший і
перспективний ресурс
територіального розвитку –
це людина,
яка володіє значним
потенціалом і здатністю до
саморозвитку*

Ресурс
виробничої
системи –
важливий
елемент
відтворю-
вального
процесу
(демогра-
фічні та
трудові
ресурси)

два полюси ролі
людини в
територіальному
розвитку

Головний
суб'єкт
управління
(соціальні,
кадрові,
управлінські
ресурси)

Трудові ресурси території – це

це частина населення країни, що за своїм фізичним розвитком, розумовими здібностями здатна працювати в народному господарстві; охоплюють як реальних працівників, які вже зайняті в економіці країни, так і потенційних, які не зайняті, але можуть працювати

Баланс трудових ресурсів — баланс наявності й використання трудових ресурсів, складений з урахуванням їх поповнення і вибуття, сфери зайнятості, продуктивності праці.

Сума потреб у робочій силі за галузями в територіальному розрізі порівнюється з відповідними показниками попереднього балансу щодо наявності ресурсів праці в регіоні, щоб виявити ступінь збалансованості планів розвитку галузей місцевої економіки та робочої сили.

Соціальний капітал –

це поєднання соціальних інститутів, норм, цінностей, мереж і організацій, які створюють форми взаємодії всередині суспільства і є активом суспільства, необхідним для створення індивідуального та колективного багатства.

Соціальний капітал утворюється з бажання людей проявляти ініціативу, думати, прикладати зусилля, створювати нові форми взаємодії

Для формування, використання та накопичення соціального капіталу завданням місцевої влади є сприяння створенню мережі ефективних громадських організацій, які допоможуть створити осередки ефективної взаємодії людей.

Саме інститути громадянського суспільства сприяють збільшенню соціального капіталу і перетворенню його на потужний ресурс регіонального і місцевого розвитку. При цьому в процес важливо втягнути групи різної спрямованості: клуби за інтересами, групи взаємодопомоги, кооперативи, кредитні товариства, органи самоорганізації населення, тощо.

Людські ресурси є основою для формування управлінського ресурсу території

Професіоналізм чиновників, їх високий інноваційний потенціал, стратегічне мислення, репрезентативність складу органів місцевого управління, прозорість і відкритість управлінської діяльності часто стають при інших рівних умовах тим визначальним нематеріальним ресурсом, який дозволяє території досягнути більш високого рівня розвитку, ніж інші території.

Знижуються можливості місцевого та регіонального розвитку при

відсутності у представників місцевих органів влади знань у сфері організаційного та фінансового менеджменту, потрібних навичок проведення презентацій та ведення переговорів, вмінь налагодження ефективної комунікації між ними та потенційними інвесторами й іншими партнерами місцевого та регіонального розвитку.

Практичні приклади інституційних ресурсів розвитку

1. Агентство регіонального розвитку та агентство місцевого розвитку;
2. Асоціації органів місцевого самоврядування;
3. Рада регіону при голові обласної державної адміністрації;
4. Координаційний комітет з реалізації регіональних і місцевих стратегій розвитку;
5. Асоціації розвитку кластерів у пріоритетних галузях місцевої економіки;
6. Фонди з управління реалізацією інфраструктурних проектів для створення індустріальних промислових парків;
7. Науково-аналітичні центри науково-промислових розробок у сфері регіонального і місцевого розвитку;
8. Центри підтримки бізнесу, бізнес-інкубатори, інформаційно-аналітичні центри, інші інститути підтримки підприємництва.
9. Місцеві благодійні фонди, фонди сприяння духовному розвитку;
10. Інші фінансові, координаційні, аналітико-прогнозні інституції, які можуть бути створені для реалізації завдань регіонального і місцевого розвитку.

Джерелами фінансових ресурсів регіонального та місцевого розвитку можуть бути ресурси всіх економічних агентів, які можуть бути спрямовані на забезпечення соціально-економічних потреб території, а саме :

- ▶ місцевих та центральних органів влади;
- ▶ приватних суб'єктів господарювання;
- ▶ неурядових організацій;
- ▶ фізичних осіб;
- ▶ міжнародних організацій, тощо

Класифікація джерел фінансових ресурсів регіонального та місцевого розвитку

Критерії класифікації	Види джерел фінансових ресурсів
Територіальне походження	<ul style="list-style-type: none"> • внутрішні (передбачають залучення ресурсів, наявних у громаді); • зовнішні (передбачають залучення ресурсів ззовні).
Регулярність використання	<ul style="list-style-type: none"> • регулярні (податки, орендна плата, лізингові платежі); • нерегулярні (міжнародна технічна допомога, гранти, кредити); • разові (продаж землі, приватизація комунального майна).
Економічний зміст	<ul style="list-style-type: none"> • надання коштів; • передача майна і майнових прав; • здійснення діяльності.
Спосіб залучення	<ul style="list-style-type: none"> • бюджетні; • інвестиційні; • кредитні; • грантові.

Розвиток навичок залучення
фінансових ресурсів з усіх
доступних джерел є
ключовим фактором успіху в
реалізації будь-яких ініціатив у
сфері місцевого та регіонального
розвитку

*Механізми фінансування
регіонального та місцевого розвитку*
– це певна комбінація методів та
інструментів акумулювання,
розподілу і використання фінансових
ресурсів.

За джерелами залучення коштів механізми
фінансування місцевого економічного розвитку
можна поділити на :

- ▶ бюджетні;
- ▶ інвестиційні;
- ▶ кредитні;
- ▶ грантові;

Бюджетні механізми:

- ▶ Податки та збори;
  - ▶ Продаж комунального майна;
  - ▶ Оренда комунального майна;
  - ▶ Місцеві цільові програми;
  - ▶ Державні цільові програми;
  - ▶ Регіональні угоди соціально-економічного розвитку
-

Інвестиційні механізми:

- ▶ Корпоратизація комунальних підприємств;
- ▶ Компенсація впливу;
- ▶ Державно-приватне партнерство

Кредитні механізми:

- ▶ Облігаційні позики;
  - ▶ Безоблігаційні позики;
  - ▶ Кредити міжнародних фінансових організацій;
  - ▶ Місцеві гарантії
-

Грантові механізми:

- ▶ Міжнародна технічна допомога;
  - ▶ Гранти міжнародних донорських організацій;
  - ▶ Проекти корпоративної соціальної відповідальності;
  - ▶ Ендавмент
-

Наприкінці:

Тема ресурсного забезпечення регіонального та місцевого розвитку є настільки складною та багатоаспектною, що жодна презентація не може охопити все коло питань.

***ПРОПОНУЄМО** продовжити обговорення тематики у мережі “РЕГІОНЕТ” !*